

Groenbeheerplan Vijfheerenlanden 2024 - 2028

De raad van gemeente Vijfheerenlanden,

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 november 2023;

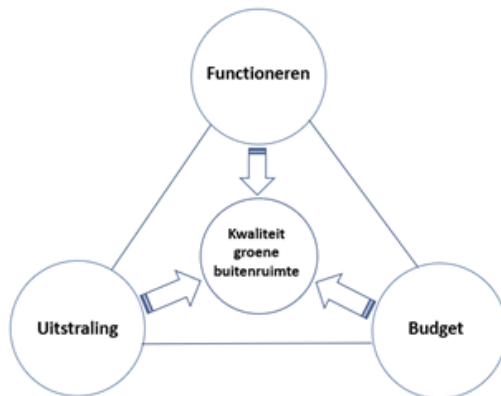
Besluit:

1. De GroenVisie Vijfheerenlanden 2040 vast te stellen.
2. Het Groenbeheerplan Vijfheerenlanden 2024 - 2028 vast te stellen.
3. Een structureel investeringsbudget beschikbaar te stellen van € 537.000,- vanaf 2024 voor het structureel vervangen van groen na einde levensduur en de kapitaallasten € 24.165 vanaf 2025 te dekken door te beschikken over de Stelpost areaal ontwikkeling.
4. Het huidige exploitatiebudget structureel te verhogen met € 300.000,- vanaf 2024 voor het onderhoud van het openbaar groen en de lasten te dekken door te beschikken over de Stelpost areaal ontwikkeling.
5. Het budget Kwaliteit buitengebied van € 30.000 in te zetten voor het aanplanten van bomen voor iedere nieuwe woning en elk pasgeboren kind binnen onze gemeente en daarmee te besluiten het fonds Kwaliteit buitengebied breder inzetbaar te maken en in te zetten ter verbetering van de kwaliteit van zowel het stedelijk gebied als het landelijk gebied.
6. De Bomenverordening gemeente Vijfheerenlanden 2023 vast te stellen.
7. De bebouwde kom in de zin van artikel 4.1, onder a Wet natuurbescherming aan te wijzen de bebouwde kom zoals aangewezen bij besluit gepubliceerd op 3 januari 2022 (Gemeentebblad 2022, 602) voor de Bomenverordening gemeente Vijfheerenlanden 2023 vast te stellen.

Samenvatting

De kwaliteit van de openbare ruimte wordt beoordeeld aan de hand van 3 factoren:

- Functie
- Kwaliteit
- Budget

Deze drie factoren worden in onderlinge samenhang beoordeeld. Het doel is om integraal te beoordelen of de groene inrichting past bij het gewenste gebruik (functioneren), of de (beeld)kwaliteit goed is (uitstraling) en of de locatie doelmatig is te beheren (valt het binnen het beheerbudget).

De verzorging van het openbaar groen is onderverdeeld in twee categorieën:

- Onderhoud (exploitatie);
- Beheer (investering).

Onder onderhoud vallen de verzorgende, dagelijkse werkzaamheden om het openbaar groen op het gewenste beeld of kwaliteit te houden. Onder beheer valt het vervangen van het groen. De kosten van het onderhoud en het beheer zijn als volgt opgebouwd:

Kosten (bedragen in € x1000)	2024	2025	2026	2027	2028

Totaal onderhoud	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal beheer	537	537	537	537	537

Leeswijzer

Dit beheerplan gaat in op:

- Kaderstelling;
- Kwaliteit van onderhoud;
- Strategie van beheer;
- Boombeheer;
- Areaal;
- Onderhoud 2024 t/m 2028;
- Communicatie en participatie;
- Concrete maatregelen 2024 -2028

Categorieën groen voor beheer en onderhoud

Binnen het groen worden 5 hoofdcategorieën onderscheiden. Daarbinnen worden andere groepen groen onderscheiden die ieder een eigen specifiek beheer en onderhoud vergen.

Hoofdcategorie	Onderdelen
1. Gras	Berm, Gazon, Kruidrijk gras, en Ruigte
2. Natuurlijke beplanting	Bos, Bosplantsoen, Griend en Hakhout, Houtwal, Moeras, Rietland en Struweel
3. Cultuurlijke beplanting	Bodembedekkende heesters, Heesters/botanische rozen, Rozen, Vaste planten (o.a. De Tuinen van Vijfheerenlanden) en Wisselperk
4. Hagen	Heggen en blokhagen
5. Bomen	Boom in bosplantsoen, Boomgroep, Gekandelaberde boom, Knotboom, Lei-/ vormboom, Solitaire boom en Straat-/ laanboom

Hoofdcategorieën groenelementen en de onderdelen groen die daartoe gerekend worden

Voor categorie 5. bomen is het beheer en onderhoud het meest specifiek. Bij categorie 1 t/m 4 gaat het namelijk om beheer en onderhoud per m2 groen. De bomen worden echter individueel (per stuk) beheerd en onderhouden. De bomen vormen dus zelf geen groenareaal, ze zijn er hooguit onderdeel van als ze geplant zijn in het areaal van één van de andere categorieën. Bijvoorbeeld een boom in het gras.

Een tweede reden voor de uitzonderingspositie van bomen is dat de veiligheid voor de omgeving een belangrijke rol speelt in het beheer en onderhoud van bomen. Inwoners moeten immers veilig naast een boom kunnen wonen. Wandelaars, fietsers en automobilisten moeten ook gerust onder een straatboom door kunnen wandelen, fietsen of rijden. De bomen moeten dus regelmatig gecontroleerd worden op veiligheid. Is de kans op stam- of takbreuk of windworp (te) groot, dan moet de boom verwijderd, vervangen of veiliggesteld worden. Zit er dood hout in de kroon, dan dient dit eruit gesnoeid te worden.

Inleiding

De gemeente Vijfheerenlanden heeft 227 hectare aan groen in beheer. Dit groen ligt hoofdzakelijk binnen de kom. Voor behoud en versterken van de kwaliteit van het openbaar groen is structureel beheer en onderhoud nodig. Ook om de groene ambities van Vijfheerenlanden (vergroenen, groeninclusief ontwikkelen, identiteit versterken, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid stimuleren) waar te kunnen maken.

Waarom een beheerplan?

Dit beheerplan geeft aan hoe de gemeente Vijfheerenlanden het beheer en onderhoud van het openbaar groen uitvoert. Een nieuw beheerplan is nodig vanwege een aantal redenen:

- Eigentijdse maatschappelijke uitdagingen;
- Nieuwe beleidsuitgangspunten voor groen en leefomgeving;
- Voortschrijdende synchronisatie groenbeheer over de gehele gemeente.

Het aloude motto 'schoon, heel en veilig' blijft voor de openbare ruimte een belangrijke pijler onder het beheer en onderhoud. Daarnaast kijken we tegenwoordig ook naar de kwaliteit van het openbaar

groen op een locatie aan de hand van het zogeheten kwaliteitsprincipe. Het groen wordt getoetst op de 3 uitgangspunten in onderlinge samenhang: functie, uitstraling en budget. Bijvoorbeeld bij een gewenste omvorming of aanleg van groen voor recreatiedoeleinden, biodiversiteitsherstel of tegengaan van hittestress. Dit beheerplan heeft een looptijd van de periode 2024 t/m 2028.

Definitie

Met groen bedoelen we in dit beheerplan alle levende vegetatie binnen de gemeentegrenzen dat de gemeente in bezit en/of in beheer heeft. Het gaat om gazons, oeverbeplanting, vaste plantenborders, kruidrijke bermen, bosplantsoen en ook individueel beheerde bomen in de openbare ruimte. Groenbeheer is onderdeel van het totale beheer van de openbare ruimte, dat kan worden gedefinieerd als de zorg voor het garanderen van een schone, veilige en functionele openbare ruimte. Hierbij moet het groenbeheer voldoen aan alle wettelijke eisen en richtlijnen.

De groene buitenruimte wordt datagestuurd beheerd. Dat betekent dat periodiek de onderhoudstand van al het groen wordt gecontroleerd. Dit wordt vastgelegd in het digitale beheersysteem, waaruit een pakket maatregelen voortvloeit. Bij de fusie van de drie voormalige gemeenten zijn de eerste jaren gebruikt om de beheerdata goed op elkaar af te stemmen. Binnen onze gemeente wordt gewerkt met het beheersysteem Geovisia. De afgelopen tijd zijn de arealen samengevoegd en ondergebracht in het beheersysteem. Gelijktijdig is ook de koppeling met de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) gerealiseerd. Met deze koppeling werd duidelijk dat het te beheren areaal niet op orde was. Om dit op orde te krijgen is de afgelopen periode veel werk verzet.

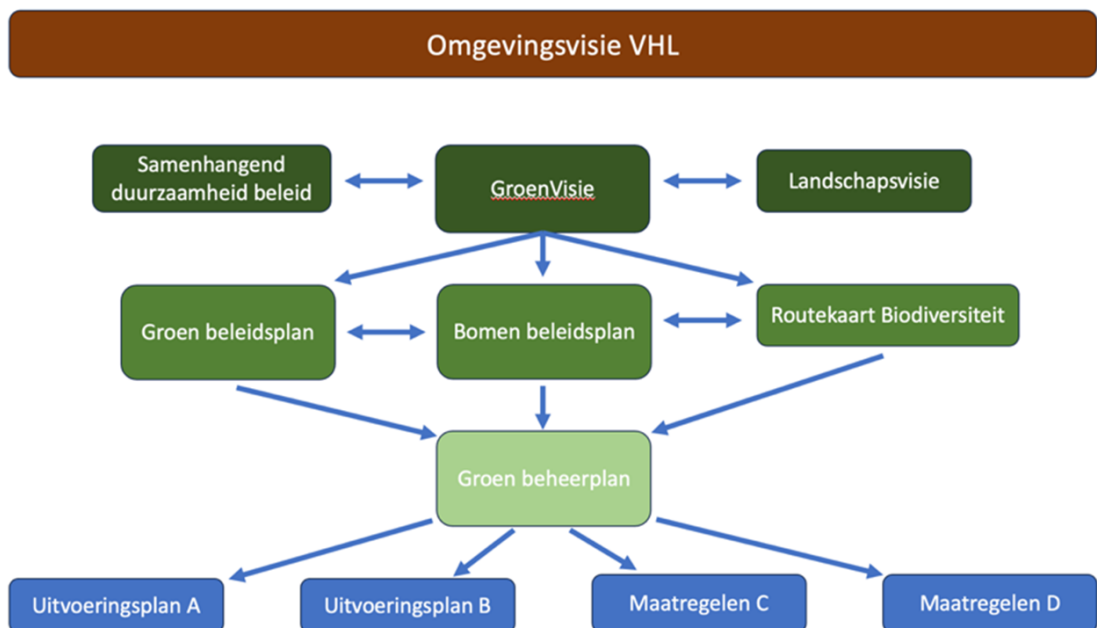
Voor dit beheerplan is gebruik gemaakt van de gegevens zoals deze bekend zijn vanuit ons beheersysteem (peildatum 1 juli 2023). Dit betekent dat dit beheerplan uitgaat van het beheer van het huidige groen dat in eigendom is van de gemeente Vijfheerenlanden. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen beheer en onderhoud:

- Beheer: groot onderhoud (investeringen)
- Onderhoud: dagelijks onderhoud (exploitatie)

Onder beheer vallen alle activiteiten die het groenareaal toekomstbestendig maken, zoals omvorming naar natuurlijke beplanting, functieverandering van een locatie, vervangen van laanbeplanting die aan het eind van zijn omlooptijd is en dergelijke. Onder onderhoud wordt het dagelijks onderhoud verstaan, zoals snoei, maaien en onkruidbeheersing en (beperkte) aanplanten van nieuwe planten en bomen. De resultaten en kosten die nodig zijn om het gehele openbaar groen aan de gewenste kwaliteit én functionaliteit te laten voldoen zijn verwerkt in dit groenbeheerplan 2024 – 2028.

Kader

Dit groenbeheerplan is onderdeel van de zogeheten 'groene paraplu'. Dit is een samenhangend geheel aan beleids-, beheer- en uitvoeringsplannen, die het groen in de buitenruimte vormgeven, beschermen en beheren (zie afbeelding)

De groene paraplu ofwel de samenhang tussen de verschillende 'groene' beleidsnota's

1. Kaderstelling voor het beheer en onderhoud

Het beheer en onderhoud van het openbaar groen moet voldoen aan wet- en regelgeving voor een schone, veilige en functionele buitenruimte. Dit zijn zowel wettelijke kaders als interne beleidskaders.

1.1 Groene kaart

Op de Groene Kaart staan alleen bomen. Dit zijn aangewezen bomen. Exemplaren die door hun uitstraling, geschiedenis of bijvoorbeeld zeldzaamheid waardevol of monumentaal zijn. Het zijn de meest in het oog springende exemplaren van onze gemeente en krijgen in beginsel prioriteit in beheer en onderhoud. Voor zover althans het exemplaren zijn die de gemeente in bezit of beheer heeft.

1.2 Groenstructuur

De groenstructuur bestaat uit alle vijf hoofdcategorieën groen. De Hoofdgroenstructuur is de ene keer een strook bloemrijk ruw gras langs water, de andere keer een bomenrij langs een weg. Deze groenstructuur zorgt voor samenhang tussen al het groen binnen de gemeentegrenzen. Het raamwerk van groen verbindt groengebieden met elkaar. De groenstructuur accentueert de stedelijke en landschapelijke opbouw. De groenstructuur bestaat uit drie onderdelen:

- A. Hoofdgroenstructuur;
- B. Nevengroenstructuur;
- C. Groene stapstenen.

Groen buiten de groenstructuur noemen we omgevingsgroen. Het beheer en onderhoud van de vijf hoofdcategorieën groen verschilt binnen de verschillende delen van de structuur. Beheer en onderhoud van de groenstructuur heeft in beginsel voorrang op het beheer en onderhoud van omgevingsgroen.

1.3 Functiegebieden

De openbare ruimte van Vijfheerenlanden is in verschillende functiegebieden ingedeeld. Voor het beheer en onderhoud van groen zijn de belangrijkste functiegebieden:

- a. hoofdwegen;
- b. historische- en moderne verblijfsgebieden;
- c. begraafplaatsen;
- d. groengebieden en parken.

Andere functiegebieden zijn bijvoorbeeld:

- e. woongebieden;
- f. bedrijventerreinen.

Het beheer en onderhoud van de vijf hoofdcategorieën groen verschilt binnen deze verschillende functiegebieden. De uitstraling die de gemeente Vijfheerenlanden aan de groene openbare ruimte stelt zijn niet in alle functiegebieden gelijk. Hierdoor is het mogelijk om het beheer en onderhoud goed af te stemmen op zowel de gewenste functie als de betekenis van het groen op die specifieke locatie.

1.4 Biodiversiteitsherstel

Vijfheerenlanden zet zich in voor het herstel van de biodiversiteit. Het biodiversiteitsherstel plan is in 2021 vastgesteld. Voor het herstel van de biodiversiteit is een routekaart opgesteld.

Deze routekaart geeft aan op welke wijze de gemeente de biodiversiteit in de groene buitenruimte gaat verbeteren. Zowel het herstel van de soortenrijkdom als herstel van de bijbehorende habitatten (leefgebieden) die hier van nature thuishoren. In 2030 moet zichtbaar en merkbaar zijn dat de soortenrijkdom en de variatie in leefgebieden verbeterd is.

Hier is ook een informatieve film voor gemaakt deze is terug te zien op het gemeentelijk YouTube kanaal: <https://www.youtube.com/watch?v=PJC4LWgSpOQ>

Ecologisch onderhoud levert veel winst op voor de biodiversiteit. Dit ecologische onderhoud gebeurt op verschillende manieren (verschralen, onderhoudsfrequentie verminderen, faseren in onderhoud). Het doel is jaarlijks 10.000 m² aan gazons en bermen om te vormen naar kruidenrijke graszones en ecologische bermen. Daarnaast is het doel om jaarlijks 0,07% van de totale verharding ofwel 1800 m² verharding om te zetten naar groen.

Rekening houdend met de biodiversiteit, gaan we ook meer gebiedseigen soorten in plaats van geteelde soorten toepassen. De geteelde soorten hebben weliswaar gewenste eigenschappen als langere bloeitijd of grotere bloemen, de ervaring leert echter dat dat de moederplant het vaak beter doet dan geteelde varianten.

1.5 Samenhangend duurzaamheidsbeleid

Binnen het vastgestelde samenhangend duurzaamheidsbeleid zijn 2 doelen beschreven die richtinggevend en bepalend zijn binnen het openbaar groen.

Deze doelen zijn:

- Doel 1: In 2030 bevindt Vijfheerenlanden zich in de eerste helft van het totaal aantal gemeenten op de groenindex
- Doel 2: Wij voeren een beleid gericht op het verbeteren van de biodiversiteit en zorgen ervoor dat bij alle activiteiten in Vijfheerenlanden ingezet wordt op biodiversiteitsherstel

1.6 Gedragscode soortenbescherming

Bij het beheer en onderhoud van het groen hanteert de gemeente Vijfheerenlanden de gedragscode soortenbescherming van de Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland. Dit is een ecologisch werkprotocol voor het beheer en onderhoud openbaar groen. Met als doel om beschermde soorten planten en dieren niet in gevaar te brengen en hun leefgebied niet blijvend te beschadigen. En om minder vaak ontheffingen voor de Wet natuurbescherming (per 1 januari 2024 opgaand in Omgevingswet) te hoeven aanvragen.

Onderhoud:

- Maaien/klepelen van kort/lang gras en kruidengewassen, oevers en moeras
- Snoeien van bomen, struiken en heesters
- Dunnen van houtopstanden, rooien van bomen en struiken
- Het schoonmaken en baggeren van wateren

Beheer:

- Dempen van kleine watergangen (< 1 km)
- Sloop van woningen (maximaal 20 woningen)
- Kappen van bomen in een bomenrij (maximaal 20 bomen)

Vooraf wordt door gemeente of groenaannemer onderzocht of in het werkgebied beschermde soorten voorkomen. Daarna bepalen ze hoe ze hun werk moeten aanpassen om planten en dieren niet te verstoren of te beschadigen. Zo kunnen ze in hun werk snel zien hoe ze rekening kunnen houden met beschermde plant- en diersoorten.

1.7 Programmabegroting

Artikel 18 van de programmabegroting stelt dat kapitaalgoederen worden onderhouden volgens artikel 212 van de Gemeentewet.

2. Kwaliteit van onderhoud

Binnen onze gemeente kennen we 3 methodes waarmee de kwaliteit van onderhoud van het openbaar groen wordt beoordeeld. Deze methodes zijn gekoppeld aan een categorie groen (1 t/m 5) of specifieke onderdelen daarvan. Zo wordt binnen categorie 1. Gras het onderdeel gazon anders onderhouden dan het onderdeel ruw gras. De 3 methodes zijn:

- **Onderhoud op beeldkwaliteit;**
- **Onderhoud op frequentie;**
- **Onderhoud op beleving.**

Onder onderhoud vallen: maaien, snoeien, onkruid wieden, bodemverbetering en dergelijke, maar ook inboet (kleinschalige vervanging van verloren gegane beplanting).

2.1 Onderhoud op beeldkwaliteit

Om het openbaar groen te beheren op beeldkwaliteit wordt gebruikt gemaakt van de kwaliteitsniveaus van het CROW. Deze methode is van toepassing op het beheer en onderhoud van de onderdelen:

- Gazons;
- Blokhagen;
- Culturelijke beplanting, uitgezonderd de vakken met het beplantingsconcept 'De Tuinen van Vijfheerenlanden'.

Binnen onze gemeente hanteren wij voor deze drie groen onderdelen:

- Kwaliteitsniveau A: in historische- en moderne verblijfsgebieden en op begraafplaatsen;
- Kwaliteitsniveau B: in overige Functiegebieden.

Onderhouden op beeldkwaliteit A of B geeft geen standaard onderhoudsfrequentie aan, wel bijvoorbeeld een maximale lengte van het gras en een maximale bedekkingsgraad van het onkruid in bijvoorbeeld

een heestervak. Bij groeizaam weer kan dit betekenen dat de onderhoudsfrequentie hoog is en bij droogte zal deze lager zijn. Om de buitenruimte te toetsen aan het vastgestelde kwaliteitsniveau wordt tweemaal per jaar een beleidsschouw uitgevoerd.

2.1.1 Kwaliteitsmeting CROW

Voor de beeldkwaliteit van de onderhoudstoestand van het openbaar groen maken wij gebruik van de kwaliteitscatalogus (CROW-publicatie 323). De kwaliteitscatalogus gebruikt de beeldkwaliteitsniveaus A+, A, B, C en D, zoals toegelicht in onderstaande tabel.

Kwaliteitsniveau	Omschrijving (indicatief)	Indicatie kwaliteit
A+	Zeer goed	Nagenoeg ongeschonden
A	Goed	Mooi en comfortabel
B	Voldoende	Functioneel
C	Matig	Onrustig beeld, discomfot of enige vorm van hinder
D	Slecht	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkstelling of sociale onveiligheid

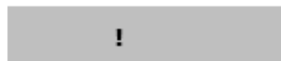
Beeldkwaliteitsniveaus CROW (CROW-publicatie 323)

De CROW systematiek kent drie onderhoudsniveaus binnen de vijf beeldkwaliteiten A+ t/m D, te weten: Hoog, Basis en Laag. Dit bepaalt vooral het ingrijpmoment *bij achterstallig onderhoud*.

Onderhoudsniveau	A+	A	B	C	D
Hoog		!			
Basis			!		
Laag				!	

Acceptabel beeld

Niet nagestreefd, maar beperkt voorkomend ingrijpmoment

2.2 Onderhoud op frequentie

Deze methode is van toepassing op het onderhoud van:

- Berm;
- Kruidenrijk gras;
- Ruigte;
- Heggen.

Onderhouden op frequentie geeft aan hoe vaak een onderhoudsmaatregel wordt uitgevoerd. Het snoeien van heggen en het maaien van de bermen doen wij tweemaal per jaar. De uitgroei van de heg of de lengte van het gras zijn hier dus geen maatstaven voor onderhoud.

2.3 Onderhoud op beleving

Deze onderhoudsmethode is van toepassing op het beplantingsconcept 'de Tuinen van Vijfheerenlanden'. De achterliggende gedachte van deze methode is om niet alle onkruiden te bestrijden. In plaats van schoffelen gaan we gericht onkruiden plukken. Sommige onkruiden leveren namelijk zelfs een meerwaarde op in de beleving van een plantvak. Onkruiden die wel beheerd moeten worden zijn onkruiden die gaan concurreren met aangeplante beplanting. Dit zijn kruiden die in één oogopslag opvallen en uit de toon springen ten opzichte van de rest van het plantvak, zoals brandnetel en distel. Onkruiden als paardenbloem, duizendblad en straatgras daarentegen worden in beginsel getolereerd. Deze kruiden leveren namelijk een extra bijdrage aan het herstel van de biodiversiteit. Naast de aangebrachte gecultiveerde soorten worden ook andere inheemse soorten getolereerd die een bijdrage leveren aan de voedselvoorziening van insecten.

De verwachting is bovendien dat deze manier van beheer en onderhoud ook kostenbesparend is. Doordat niet alle onkruiden bestreden hoeven te worden zal de onderhoudsintensiviteit sterk afnemen. Daarnaast ontstaat er op deze manier een klimaatbestendig plantvak. Kruiden die van nature opkomen, groeien alleen op plekken waar de omstandigheden goed zijn. Dit zijn planten die bijvoorbeeld bestand zijn tegen droogte of die tegen strooizout kunnen.

De Tuinen van Vijfheerenlanden liggen ook in bijvoorbeeld de historische- en moderne verblijfsgebieden. Deze Functiegebieden worden normaal onderhouden op beeld kwaliteitsniveau A, vanwege de representatieve uitstraling die op deze locaties gewenst is. Het concept van de Tuinen van de Vijfheerenlanden is hier een uitzondering op. De verwachting is dat inwoners en bezoekers deze plantvakken die worden onderhouden op beleving minstens zo waarderen als de andere plantvakken en mogelijk zelfs beter.

3. Groen areaal en aantal bomen

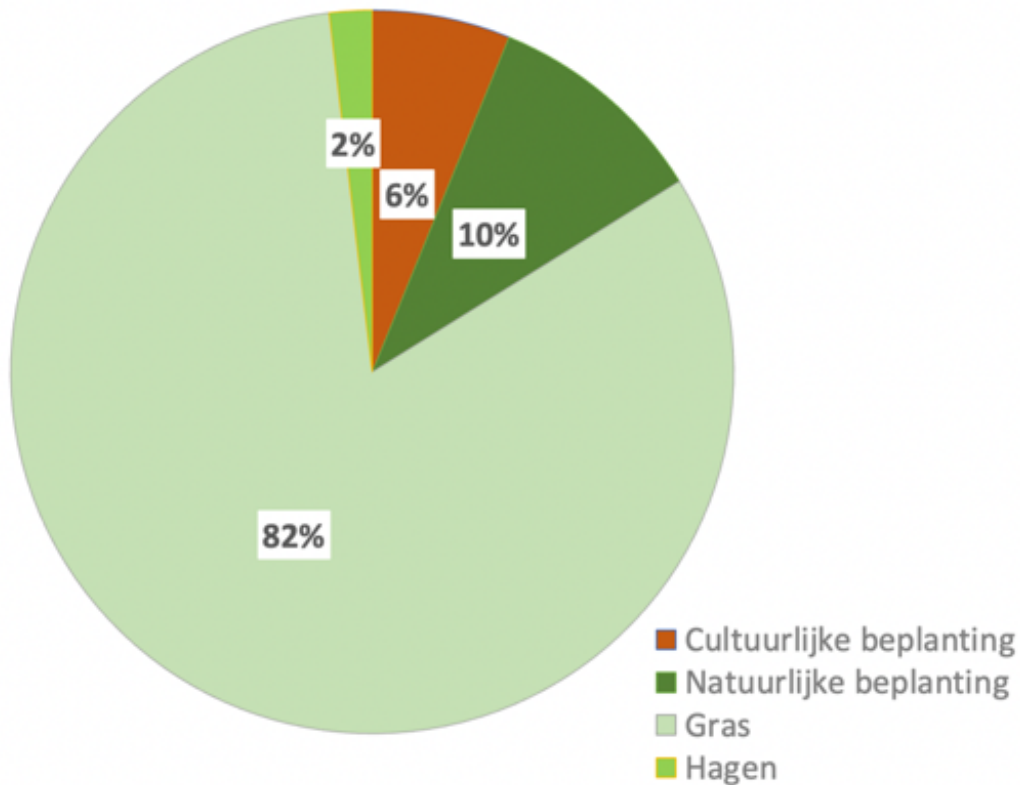
De huidige groen areaal gegevens afkomstig uit het beheersysteem Geovisia.

In totaal heeft de gemeente 227 ha openbaar groen in beheer en 19.476 individuele bomen. Onderstaande gegevens betreffen de situatie zoals aanwezig per 1 juli 2023.

Gras	berm	822.058	m2
	gazon	928.524	m2
	gazon met bollen	17.566	m2
	kruidenrijk gras	22.240	m2
	Gras betonstenen	21.502	
Totaal		1.811.890	m2
Natuurlijke beplanting	bos	59.977	m2
	bosplantsoen	189.064	m2
	griend en hakhout	31.609	m2
Totaal		280.650	m2
Cultuurlijke beplanting	Vaste planten	23.852	m2
	bodembedekkende heesters	42.916	m2
	heesters/botanische rozen	34.647	m2
	heesters	32.606	m2
	rozen	2.554	m2
Totaal		136.575	m2
Haag	haag	42.200	m2
Totaal		42.200	m2
Bomen	Individueel beheerde bomen	19476	st

Beplantingsvormen en –eenheden in Vijfheerenlanden (peildatum 1 juli 2023)

In totaal beheert Vijfheerenlanden 2,27 miljoen m2 ofwel 227 hectare groen areaal in de openbare ruimte (peilmoment 1 juli 2023). De verdeling tussen de verschillende beheertypen is als volgt:

Verdeling van het totale groenareaal in de vier beheertypes

4. Strategie van beheer

Het beheer van het openbaar groen is gericht op het vervullen van onze groene ambities (Vergroenen; Groeninclusief ontwikkelen; Identiteit behouden en versterken; Klimaat, inspelen op opwarming; Biodiversiteit vergroten; Gezondheid stimuleren).

Onder beheer verstaan wij groot onderhoud. Ofwel investeringen om de kwaliteit van het groen te herstellen of te versterken. Bijvoorbeeld door grootschalige vervanging, restauratie van bomenlanen, reconstructies of herinrichting.

Toekomstbestendig beheer en onderhoud vergt:

- anders omgaan met onkruid;
- ecologisch onderhoud en biodiversiteitsherstel;
- Integraal werken.

4.1 Aanleg Tuinen van Vijfheerenlanden

Bij aanleg vergt dit vaste planten concept ongeveer 15-20% meer investering dan een heestervak. Deze investering betaalt zich uiteindelijk terug doordat er minder onkruid gewied hoeft te worden in deze plantvakken. De crux van een vaste planten border is dat de planten zo snel mogelijk een gesloten gewas vormen. Dit voorkomt dat het vak binnen de kortste keren wordt overwoekerd door 'on'kruid. Enkele factoren zijn hierbij van belang:

- Het aantal planten per m²; vaak wordt 11 planten/m² gebruikt en bij bodembedekkers uit een 9 cm pot). In het algemeen sluiten kruidachtige vaste planten gewoonlijk al in hun eerste zomer, halfheesters niet altijd. De beste bodembedekkers kunnen overigens al 6 weken na aanplant gesloten zijn. Zodevormende planten kunnen in de loop der jaren door wortelconcurrentie onkruid beter onderdrukken, polvormende planten doen dat niet.
- Geschiktheid voor de locatie; zet een (half) schaduwplant niet in de volle zon. De belangrijkste standplaatseigenschappen zijn:
  - hoeveelheid licht
  - hoeveelheid vocht in de bodem (in zomer en winter)
  - grondsoort (en humusgehalte)

- vruchtbaarheid bodem
- pH van de bodem
- hellingshoek en oriëntatie (noordhelling, zuidhelling)
- grootte van het plantvak

De planten moeten niet alleen geschikt zijn voor de natuurlijke omgeving waarin ze terechtkomen, maar ook goed passen in de leefomgeving van de mens. De beheerders spelen hierbij een belangrijke rol: zij bepalen hoe streng de eisen zijn waaraan de planten moeten voldoen. Moet de beplanting bijvoorbeeld ten lichte betreding kunnen. De beheerders kunnen kiezen of de plantkeuze dan wel de omgeving (de omstandigheden) moet worden aangepast. Sommige vaste planten zijn bestand tegen lichte betreding. Zij kunnen tussen stapstenen of naast gazons worden toegepast.

Het belangrijk dat de beplanting zo snel mogelijk dichtgroeit en te veel onkruid gaat onderdrukken. Zolang het bladerdek niet gesloten is moeten ongewenste kruiden regelmatig geplukt worden. Schoffelen kan eventueel tussen polvormers en planten met ondergrondse uitlopers. Feitelijk is schoffelen in deze vaste plantenvakken ongewenst. Bij schoffelen wordt immers steeds de grond losgemaakt, waardoor onkruidzaden een gespreid bedje vinden. Tussen planten met bovengrondse uitlopers kan sowieso alleen geplukt worden, anders groeien de uitlopers niet vast.

Op basis van de uitkomsten van de belevingsmonitor worden gaten die in de beplanting zijn ontstaan door andere soorten cultuurplanten opgevuld. Of er wordt voor gekozen om juist de natuurlijke gewassen op die locatie te laten floreren. Met de juiste plant op de juiste plaats is overigens het uitvalspercentage onder vaste planten relatief laag, is de ervaring in andere gemeenten (bijvoorbeeld 4%). Bij heesters wordt in het eerste jaar wel met 10-15% uitval rekening gehouden (bron: Vaste planten in Openbaar Groen, Ir. Margareth E.C.M. Hop, 2011).

Voor plantvakken die overwoekerd zijn met onkruiden is het gemeentelijk standpunt om enkele soorten toe te voegen in plaats van het hele vak schoon te vegen en opnieuw te beginnen. Deze toe te voegen soorten moeten wel met een bosmaaier of een maaizuigcombinatie onderhouden kunnen worden.

De belangrijkste onderhoudshandeling aan de planten zelf is de voorjaars schoonmaak: het verwijderen van de dorre gewasresten aan het eind van de winter. Bij planten zonder stevige oude stengels kan volstaan worden met uitharken van de overtollige gewasresten. Planten waarvan de gewasresten nog staan kunnen afgemaaid worden. Hoe vaak er per jaar onkruid en zwerfafval moet worden weggehaald is afhankelijk van de locatie. Bij een goed functionerend vasteplantenvak zal alleen onkruid langs de rand groeien. Midden in een gesloten vak kan meestal volstaan worden met het plukken van onkruiden. Het is efficiënt om de vakken regelmatig bij te houden, waardoor er per beurt maar weinig tijd nodig is.

Als planten na een jaar of 3 nog steeds niet goed dichtgegroeid zijn, dan is er iets aan de hand. Of de plant was niet goed voor de locatie, of de locatie is te slecht, of het beheer was niet goed. Als het aan de planten lag, dan kunnen ze beter vervangen worden door een goed aangepaste soort.

Er zijn locaties waar al 30 jaar zonder onderbreking vaste planten staan, maar meestal is groot onderhoud eerder nodig. Niet zozeer vanwege de planten, maar omdat de grond verzakt is, of omdat de straat of het park anders ingericht wordt. Om optimaal te profiteren van het lage onderhoud van een goed functionerend vak, is het goed om het wel minimaal 8-10 jaar te laten staan. Soms is een beplanting door het vervangen van een deel van de planten weer op te frissen en actueel te maken. Daarvoor worden meestal nieuwe planten aangekocht. Voor het zelf scheuren van planten uit oude vakken om ze elders te hergebruiken zijn de arbeidskosten meestal te hoog.

4.2 Ecologisch onderhoud

Als Vijfheerenlanden voeren wij onze onderhoudswerkzaamheden zoveel mogelijk ecologische uit. Dit houdt in dat wij bewust kiezen om niet alle knotwilgen op 1 rij in één keer te knotten maar elk jaar een aantal. Of bij het maaien van riet in de watergang laten wij bewust stukken staan. Kortom: in onze onderhoudswerkzaamheden doen we niet alles in 1 keer maar gefaseerd. Zo voorkomen we een kaalslag. Hierdoor blijven leefgebieden van vogels, insecten en kleine zoogdieren in takt, blijven planten in voedsel voorzien en krijgen ze de kans zich uit te zaaien. Ecologisch onderhoud is onderhoud waarmee we de biodiversiteit willen versterken en zo min mogelijk willen verstoren.

4.2.1 Chemievrij beheer

Sinds wet- en regelgeving in 2017 is het verbod op chemische onkruidbestrijding van kracht. Vijfheerenlanden is overgegaan op het chemievrij beheer op verharding en plantvakken. Dit komt de ambitie om de biodiversiteit te herstellen ten goede. Er zijn verschillende technieken om onkruid te bestrijden in het groen. Voor kleinere oppervlaktes is het werk vaak arbeidsintensief:

- schoffelen;
- handmatig plukken;
- heteluchtflans;
- bosmaaier.

4.2.2 Invasieve soorten

Vijfheerenlanden zet in op behoud en versterken van gebiedseigen beplanting, waar nodig aangevuld met in Nederland gangbare (uitheemse) soorten. Een aantal uitheemse soorten is ongewenst. Sinds 2019 staat bijvoorbeeld de hemelboom op de lijst van de zogeheten 'invasieve soorten'. Dit zijn soorten die onze gebiedseigen soorten in gevaar brengen. De hemelboom wordt daarom niet meer aangeplant. De Japanse duizendknoop en de berenklauw zijn de meest bekende invasieve soorten. Deze soorten proberen wij zoveel als mogelijk te weren en indien aanwezig actief te bestrijden om vermeerdering te voorkomen.

4.3 Integraal werken

Het uitgangspunt is om werkzaamheden zoveel mogelijk integraal uit te voeren. Dit om de beschikbare middelen efficiënt in te zetten en overlast voor de inwoners en bedrijven zoveel mogelijk te beperken. Werkzaamheden worden afgestemd met de andere beheerdisciplines, waarbij gekeken wordt naar onderlinge raakvlakken. Riool-, weg-, en groenwerkzaamheden worden waar mogelijk op elkaar afgestemd en gelijktijdig uitgevoerd. Dit betekent dat de straat slechts eenmaal opengedekt wordt. Deze aanpak is ook kosten besparend. Daarnaast worden netbeheerders van kabels- en of leidingen periodiek uitgenodigd voor afstemming van gezamenlijke en of gelijktijdig uit te voeren werkzaamheden om schade aan recent aangelegde verhardingen te voorkomen.

5. Strategisch boombeheer

Bomen worden het grootst en het oudst van alle groene elementen in onze leefomgeving. Ze hebben specialistische verzorging nodig. In de natuur zorgt de wind bijvoorbeeld dat het dood hout uit de kroon waait. Dat kan niet in onze leefomgeving. De kans op schade en letsel is daarvoor te groot. Gericht beheer en onderhoud zorgt dat bomen veilig oud kunnen worden in onze omgeving.

5.1 Sortiment

Gemeente Vijfheerenlanden heeft in totaal 19.476 bomen in gemeentelijk beheer.

We kennen een rijke diversiteit aan boomsoorten, inclusief verschillende cultivars. Er staan 351 verschillende soorten en variëteiten onderverdeeld onder 64 verschillende geslachten.

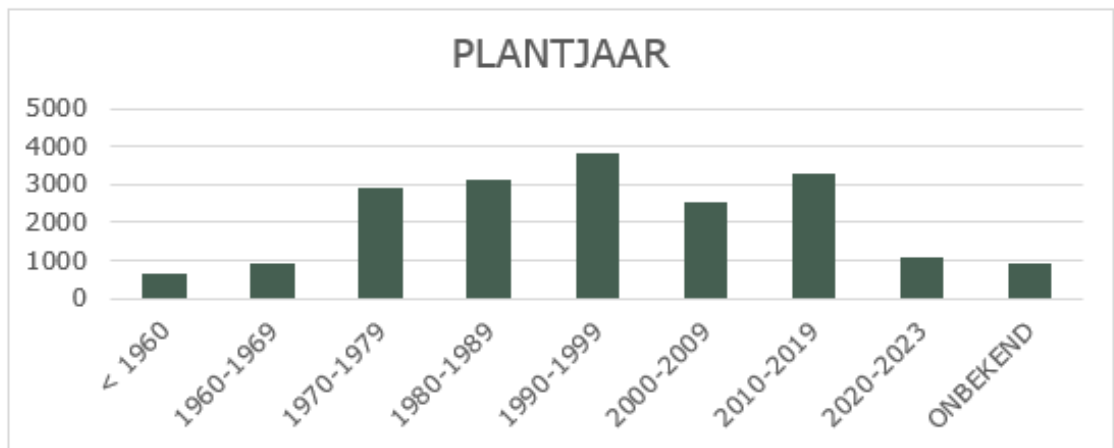
Geslacht boom	Nederlandse naam	Aantal bomen	Percentage bomenbestand
Fraxinus	es	2.443	13%
Tilia	linde	1.857	10%
Quercus	eik	1.718	9%
Acer	esdoorn	1.730	9%
Salix	wilg	1.453	7%
Platanus	plataan	1.186	6%
Carpinus	haagbeuk	1.158	6%
Prunus	o.a (vogel)kers	1.109	5%
Alnus	els	965	5%
Malus	appel	749	4%
Liquidambar	amberboom	542	3%
Betula	berk	480	2%
Overige soorten	-	4.086	21
TOTAAL		19.476	100%

Gezien de natte grondslag van ons grondgebied is het niet vreemd dat de es de meest dominante boomsoort is. Al domineert deze soort niet heel sterk. Tot andere soorten die hier van nature te verwachten zijn behoren de els, wilg en populier. Ook soorten die niet domineren in ons bomenbestand. De populier is opvallend ondervertegenwoordigd (minder dan 2%). Dit zijn allemaal snelgroeende soorten. Ze worden minder oud en zijn daarom minder duurzaam dan bijvoorbeeld eik, iep of linde.

We zijn minder geneigd om populieren in de openbare ruimte aan te planten, vanwege het feit dat deze bomen eerder gebreken kunnen vertonen. Dat heeft tot gevolg meer onderhoud en een kortere omlooptijd. Daar staat tegenover een snellere groei waardoor ze eerder het kroonvolume in een wijk vergroten. En beter hun aircofunctie voor ons of een schuifunctie voor dieren kunnen vervullen. Met maatwerk beheer en onderhoud wegen de voordelen tegen de nadelen op. Dat kan bijvoorbeeld relatief eenvoudig door ze eerder te vervangen of ze sneller te knotten.

5.2 Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van een boom in Vijfheerenlanden is 32 jaar. Dit is een gewogen gemiddelde op basis van alle bomen in ons beheersysteem, minus de ongeveer 900 exemplaren waarvan de ouderdom (nog) niet bekend is. Dat is vrij lage leeftijd, omdat bomen van nature veel ouder kunnen worden. Voor duurzame boomsoorten als eik en beuk is dat al gauw enkele honderden jaren, maar ook snelgroeiende soorten als populier en wilg kunnen onder gunstige omstandigheden 100 jaar oud worden. In het bebouwde omgeving zijn de omstandigheden echter niet ideaal. Vandaar dat de gemiddelde leeftijd van een boom in het stedelijk gebied van Nederland niet boven de 35 tot 40 jaar uitkomt.

Aantal bomen per leeftijdscategorie

5.3 Standplaats

De meest ideale standplaats voor bomen betreft in gras of beplanting, aangezien hier een betere doorworteling kan plaatsvinden. Bij het aanplanten van bomen gaat de voorkeur altijd uit naar dit soort groene standplaatsen. In het stedelijk gebied is dat echter niet altijd mogelijk. De bomen staan in de stoep of tussen parkeerplaatsen en hebben slechts een beperkte boomspegel.

5.4 Kwaliteit en boomveiligheid

Het hele bomenbestand wordt in beginsel eenmaal per drie jaar gecontroleerd op veiligheid en conditie via een boomveiligheidscontrole (BVC). Bij bomen waarbij gebreken zijn geconstateerd kan deze controlefrequentie hoger zijn, bijvoorbeeld jaarlijks. De inspectie van 2020 is als nulmeting gehanteerd en toen is het volledige bomenareaal geïnventariseerd en geïnspecteerd. Uit deze controle is gebleken dat er enige achterstand was in het onderhoud van de bomen. Ongeveer een vijfde van de bomen was in mindere conditie. Bij ongeveer een kwart van de bomen waren onderhoudsmaatregelen nodig om de kwaliteit van de bomen te vergroten. In BVC termen noemen we dit bomen met een 'verhoogd risico'. Dit risico is echter vaak slechts tijdelijk. Er is geen sprake meer van risico na bijvoorbeeld het wegsnoeien van dood hout in de kroon. In 18% van de bomen is dood hout aangetroffen. Dit is mede te verklaren doordat de essen (*Fraxinus*) momenteel veel last hebben van de ziekte essentaksterfte. In de jaren 2020-2023 is deze achterstand weggewerkt.

6. Kosten beheer en onderhoud

Voor het beheer en onderhoud van zowel ons groenareaal als ons bomenbestand is budget nodig. In onderstaande paragrafen zijn deze budgetten en kosten toegelicht.

6.1 Wijze bepaling benodigde financiën

De gemeente heeft als taak zorgvuldig om te gaan met de financiële middelen. Dat geldt ook voor het zorgvuldig onderhoud van de openbare ruimte en het openbaar groen. Om inzicht te krijgen in de te verwachten en benodigde budgetten voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen is een cyclische planning gemaakt.

6.2 Cyclisch plannen

Met behulp van het beheersysteem Geovisia is een berekening gemaakt voor de benodigde financiën om het openbaar groen(areaal) op het gewenste kwaliteitsniveau te kunnen onderhouden. Deze financiële berekening is gebaseerd op het aantal m2 openbaar groen in het beheersysteem. Deze berekening is gemaakt over een periode van 1 jaar. Zonder wijzigingen in het areaal zullen deze kosten van jaar tot jaar niet of nauwelijks van elkaar verschillen. Er wordt echter binnen de gemeente veel ontwikkeld. Denk aan Broekgraaf, Hoef en Haag en Sluiseiland. Hierdoor komt er steeds meer openbare ruimte en dus openbaar groen bij. Deze areaalwijzigingen worden periodiek bijgewerkt in het beheersysteem. De cyclische planning is een berekening van de dagelijkse onderhoudskosten (exploitatie). De investering die nodig is voor het vervangen van openbaar groen na het behalen van de omlooptijd (geplande levensduur) wordt apart berekend.

6.3 Kosten onderhoud

Het huidige groenbudget is gebaseerd op het onderhouden (duurzame instandhouding) van het bestaande groen wat de gemeente Vijfheerenlanden in eigendom heeft met als uitgangspunt beeldkwaliteitsniveau B (basis). De onderhoudskosten zijn opgedeeld in 2 kostenverdelingen:

1. dagelijks onderhoud (exploitatiekosten);
2. vervangen van beplanting bij einde levensduur (investeringskosten).

6.3.1 Exploitatiekosten - onderhoud

Exploitatiekosten zijn de benodigde kosten voor het dagelijks onderhoud.

De exploitatiekosten zijn ingedeeld per te onderhouden categorie groen.

Beheercategorie	2024	2025	2026	2027	2028
Cultuurlijke beplanting	345	345	345	345	345
Natuurlijke beplanting	141	141	141	141	141
Hagen	53	53	53	53	53
Gras	975	975	975	975	975
Bomen	489	489	489	489	489
Totaal	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

Bedragen in € x1000. Jaarlijks worden de bedragen herzien op areaaluitbreiding en mogelijke prijsstijgingen. Indexering is hierin niet opgenomen.

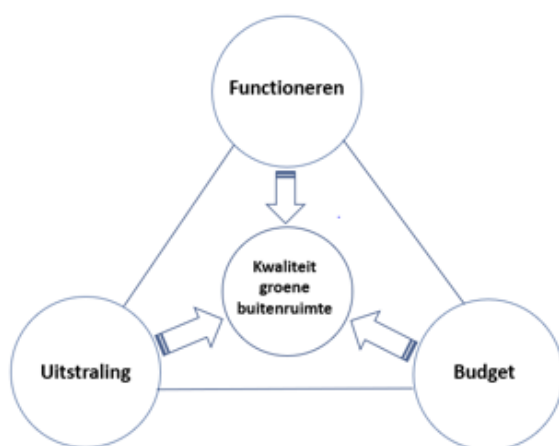
De genoemde kosten zijn gebaseerd op het te beheren areaal van 227 Ha. op 1 juli 2023.

De eventuele grootschalige toename van het groenareaal door uitbreidingsplannen voor woningbouw zijn hierin niet opgenomen.

In de begroting is rekening gehouden met een toename van het exploitatie budget van € 300.000,-

6.3.2 Budgetneutraal onderhoud

Zoals eerder beschreven is de functie van groen de afgelopen jaren veranderd, willen we stijgen op de groenindex en planten we voor elke nieuwe woning en voor elk nieuwgeboren kind binnen onze gemeente een boom. Dit is een kleinschalige uitbreiding van het bestaande groenareaal. De komende periode 2024 -2028 gaan we de uitdaging aan om deze kleinschalige uitbreiding van het groenareaal, geen nadelig effect te laten hebben op het exploitatiebudget. Ofwel: het onderhoud van dit extra groen gaan we budgetneutraal uitvoeren. Dit gaan we bereiken door kritisch naar onze openbare ruimte te kijken door middel van de 3 factoren voor de kwaliteit van de groene buitenruimte.

Stel bijvoorbeeld dat de uitstraling van een plantvak te hoog is voor de functie van het gebied. Dan is het geplande budget waarschijnlijk ontoereikend om die kwaliteit van de groene buitenruimte op peil te houden. Dit kan betekenen dat we het plantvak gaan versoberen. Zo ontstaat er een juiste balans tussen functie, uitstraling en budget van het gebied. Exploitatiekosten die hiermee gewonnen worden, worden ingezet om de beschreven uitbreidingen in dagelijks onderhoud te kunnen bekostigen. Relatieve dure beheergroepen zullen geleidelijk uit het straatbeeld verdwijnen om de exploitatiekosten door de jaren heen gelijk te kunnen houden, zonder dat dit ten koste gaat van de uitstraling en functionaliteit van het gebied. Jaarlijks zullen we deze uitdaging blijven evalueren om te kunnen beoordelen of deze werkwijze het gewenste resultaat oplevert. Bij het aangaan van deze uitdaging moeten we onszelf ook realiseren dat een mogelijke bezuiniging op het groenbudget niet past binnen de uitdaging.

6.4 Investeringskosten - beheer

Investeringskosten zijn bedoeld om beplantingen te kunnen vervangen na het behalen van de levensduur.

Alle aanwezige groencomponenten zijn voorzien van een afschrijvingstermijn. De investeringskosten zijn berekend door de totaal hoeveelheid te delen door de afschrijvingstermijn, maal de vervangingskosten. Dit resulteert in het volgende overzicht.

Beheercategorie	2024	2025	2026	2027	2028
Cultuurlijke beplanting	155	155	155	155	155
Natuurlijke beplanting	88	88	88	88	88
Hagen	77	77	77	77	77
Gras	27	27	27	27	27
Bomen	190	190	190	190	190
Totaal:	537	537	537	537	537

Bedragen in € x1000. Jaarlijks worden de bedragen herzien op areaaluitbreiding en mogelijke prijsstijgingen. Indexering is hierin niet opgenomen.

In de begroting is rekening gehouden met een investeringsbudget van € 500.000,- , peildatum 2019. Na het actualiseren van het areaal en het up to date brengen van de eenheidsprijzen is gebleken dat het totaal benodigde investeringsbudget € 537.000,- betreft. De benodigde extra € 37.000,- wordt veroorzaakt door prijsstijging. Hierbij moet rekening gehouden worden dat de kapitaallasten toenemen met € 1.665,- per jaar, ingaande 1 jaar naar realisatie van de investering.

6.5 Investeringskosten bomen planten

Binnen het coalitieakkoord zeggen we: *Wij planten, voor elk kind dat wordt geboren en elk huis dat wordt gebouwd, een nieuwe boom.*

Om dit te kunnen realiseren is er een structureel investeringsbudget noodzakelijk van € 30.000,- gedurende de looptijd van dit beheerplan.

Jaarschijf	2024	2025	2026	2027	2028

investering	30	30	30	30	30

Bedragen in € x1000

Hierbij moet rekening gehouden worden dat de kapitaallasten toenemen met €650 per jaar ingaande 1 jaar naar realisatie van de investering.

6.6 Bijkomende kosten onderhoud

Naast de onderhoudskosten volgens paragraaf 5.2 moet er rekening gehouden met onderstaande bijkomende kosten.

6.6.1 Actualiseren beheerpakket Geovisia

Jaarlijks wordt er een bedrag van € 10.000,- gereserveerd om het beheerprogramma up-to-date te houden en voor het gebruik van de CROW systematiek.

6.6.2 beleidsschouw

Jaarlijks wordt er een bedrag van € 10.000,- gereserveerd voor het uitvoeren van een beleidsschouw. Deze wordt 2 maal per jaar uitgevoerd waarbinnen de kwaliteit van de totale openbare ruimte in beeld gebracht wordt.

6.7 budgetten buiten dit groenbeheerplan

Onderstaande budgetten zijn groeninversterking die eerder zijn vastgesteld en opgenomen in de begroting. Bijbehorende werkzaamheden worden uitgevoerd door het team Beleid en Beheer Openbare Ruimte en van invloed zijn op de benodigde formatie.

6.7.1 Biodiversiteitsherstelplan

Binnen het biodiversiteitsherstelplan is een bedrag beschikbaar gesteld voor het bevorderen en herstellen van de biodiversiteit binnen het stedelijk gebied. Dit geld wordt onder andere gebruikt voor het omvormen van overbodige verharding naar ecologisch groen. Het streven is om jaarlijks 1.800m² overbodige verharding om te vormen naar groen.

Uitvoeringsjaar	2023	2024	2025
Herstel biodiversiteit	144	144	144

Bedragen in € x1000 zoals opgenomen in het biodiversiteitsherstelplan

6.7.2 Ecologische bermen

Naast dat onze gemeente inzet op ecologisch onderhoud, heeft het herstel van de biodiversiteit binnen het stedelijk gebied meer nodig. Dit realiseren we door de aanleg van ecologische bermen. Hierbij worden toevoegingen gedaan binnen de bestaande berm doormiddel van het zaaien van een inheems kruidenmengsel, het aanplanten van bomen voor een divers bomenbestand en het toevoegen van struiken. Alles met de gedachte de berm ecologisch aantrekkelijk te maken voor insecten, vlinders, vogels en kleine zoogdieren en zo de verbinding te versterken met het landelijk gebied.

Uitvoeringsjaar	2023	2024	2025
Aanleg ecologische bermen	55	55	55

Bedragen in € x1000 zoals opgenomen in de eerste bestuursrapportage 2021

6.7.3 Formatiekosten

Om uitvoering te kunnen geven aan de ambities en doelstellingen in de groene beleids- en beheerplannen, is de huidige formatie binnen het Team Beleid & Beheer openbare ruimte niet toereikend.

Als gemeente Vijfheerenlanden willen we steeds meer datagestueerd gaan beheren. De afgelopen periode is het areaal zoveel mogelijk digitaal verwerkt in het beheersysteem om deze aan te laten sluiten op de buitensituatie. Voor efficiënt datagestueerd beheer zijn meer details in de data nodig. Waardoor processen en maatregelen kunnen worden geoptimaliseerd. Het beheer en onderhoud wordt zo op den duur voorspelbaar, veiliger en goedkoper.

Vandaar de extra benodigde inzet van een databeheerder.

De uitbreiding voor groenbeheerder is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan onze groenambities. Naast het huidige exploitatiebudget wordt er de komende jaren ook gewerkt met een aanzienlijk inves-

teringsbudget. Deze investeringsprojecten moeten zorgvuldig worden voorbereid en aanbesteed. Daarnaast is de extra groenbeheerder nodig om controle te houden over de uitdaging: budgetneutraal onderhouden.

Deze benodigde formatie luidt als volgt:

- 1,0 fte Beleidsmedewerker
- 2,0 fte Groenbeheerder
- 0,5 fte databeheerder

De huidige formatie bestaat uit voor 1,5 fte Groenbeheerder.

Dit betekent een toename in formatie voor het team van 1fte.

Waarvan 0,5 fte. Groenbeheer en 0,5fte. Databeheer.

Deze benodigde personeelskosten komen ten laste van het extra gevraagde exploitatiebudget van € 300.000,- .

Jaarschijf	2024	2025	2026	2027	2028
0,5 fte. Databeheer	35	35	35	35	35
0,5 fte. Groenbeheer	44	44	44	44	44
Totaal	79	79	79	79	79

Bedragen in € x1000 indexering en eventuele loonsverhogingen hierin niet opgenomen.

7. Communicatie en participatie

Communicatie en participatie zijn onmisbaar voor de haalbaarheid van onze groene ambities. We gaan het groen in de buitenruimte immers anders beheren en onderhouden. Dat zullen we uit moeten leggen. En daarnaast willen we luisteren naar wat onze inwoners hiervan vinden. Participatie gaat een stap verder. We geven inwoners de ruimte om mee te denken en te beslissen en eigen groene initiatieven te ontplooiën.

7.1 Communicatie

Communicatie vindt plaats met nieuwsbrieven, website, informatie via de plaatselijke krant, of sociaal media. Daarnaast wordt gesproken met dorpsraden, afvaardigingen van bewoners uit de wijk, verenigingen en met individuele bewoners/ bedrijven/(semi-)publieke instellingen, met als doel informatie te brengen en te halen en daar waar gewenst partijen te laten participeren in de inrichting van de openbare buitenruimte. Daarnaast wordt er actief gecommuniceerd over de werkwijze in beheer en onderhoud zowel qua ecologisch onderhoud als belevingsbeheer. Ook zullen wij communiceren over de positieve resultaten die behaald worden in het herstel van de biodiversiteit. Om zichtbaar te maken welk effect onze vorm van beheer heeft.

7.2 Participatie

De gemeente Vijfheerenlanden hecht veel waarde aan betrokkenheid van inwoners bij het realiseren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Bij grotere onderhoudsklussen zoals het vervangen van beplanting na het behalen van de beoogde levensduur, integrale projecten en werkzaamheden op belangrijke locaties, worden belanghebbenden uitgenodigd voor inloopavonden. Op deze avonden wordt de aanleiding en aard van de werkzaamheden toegelicht en deelnemers uitgenodigd hun ideeën en wensen te uiten en samen te onderzoeken of deze in de geplande activiteiten meegenomen kunnen worden. Op deze manier sluit de realisatie van werkzaamheden in de openbare ruimte beter aan bij de wensen van de gebruikers. Ook in het kader van belevingsbeheer zullen we onze inwoners uitnodigen om hun mening te geven, om in beeld te krijgen of de gemeentelijke beeldbeleving aansluit bij die van onze inwoners. In alle gevallen gaan we dit in nauwe afstemming met onze communicatieafdeling doen.

Concrete maatregelen

Binnen de groene beleids- en beheerplannen is omschreven hoe wij binnen de Vijfheerenlanden naar het openbaar groen kijken, maar wat gaan we concreet doen op de korte termijn?

Naast onze 'standaard' beheertaken zijn er een aantal onderwerpen die extra aandacht krijgen. Deze onderwerpen hebben wij omgezet in concrete acties waar we mee aan de slag gaan.

- **Aanvullen van beheersysteem van relevante data**

Om volledig datagestuurd te kunnen beheren en onderhouden en om ons werk op een efficiënte manier uit te kunnen uitvoeren, gaan we de beheerdata aanvullen. We zetten volledig in op het verzamelen van alle relevante data en verwerken dit in ons beheersysteem. Bijvoorbeeld door aanvulling van de juiste plantsoort en naam bij de plantvakken. Daarmee kan de inboetlijst voor nieuwe planten eenvoudiger worden opgesteld.

- **Instrument Bomenplanner nader uitwerken en implementeren in de gemeentelijke processen**

De bedoeling is dat deze Bomenplanner door diverse disciplines binnen onze organisatie gebruikt kan worden. Om zo de waarde van bestaande bomen binnen in- en uitbreidingsplannen en reconstructies inzichtelijk te maken. En te kunnen beoordelen of behoud en inpassing van (een deel van) de bestaande bomen mogelijk en zinvol is. En welke positieve effecten dit mogelijk heeft voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Deze beoordeling kan voorts meegenomen worden in de planvorming.

- **Ieder jaar een publieksactie**

Om de inwoners zoveel mogelijk te betrekken bij het groen en de biodiversiteit binnen onze gemeente. Al het moois wat het ons te bieden heeft maar ook de bewustwording van de kwetsbaarheid hiervan. Hierom organiseren wij ieder jaar een actie. In 2022 was dit de actie Tuiny Forest. In 2024 richten we ons op 'de vogel in de tuin'. In samenwerking met de Natuur en Vogelwacht gaan we diverse vogelhuisjes uitdelen aan onze inwoners als stimulans van de biodiversiteit binnen onze gemeente.

- **Concept Tuinen van Vijfheerenlanden uitrollen.**

Iedere kern klein of groot verdient een representatieve uitnodigende uitstraling. Die gaan wij realiseren door elke stad of dorp te voorzien van het beplantingsconcept 'de Tuinen van Vijfheerenlanden'. Op minstens 2 locaties. Dit zullen wij bijvoorbeeld doen bij het in- en uitrijden van de bebouwde kom of een dorpsplein.

- **Twemaal per jaar monitoren wij de beeldkwaliteit van de totale openbare ruimte**

Of de openbare ruimte voldoet aan de 'in het beleid vastgestelde' beeldkwaliteit gaan wij monitoren. Niet alleen het openbaar groen. Dit doen wij voor de totale openbare ruimte: van gras tot afvalbak en van trottoir tot afzetpaal. Resultaten hiervan zullen rapporteren aan de gemeenteraad.

- **In 2024 stellen wij de belevingsmonitor op voor het beplantingsconcept 'De Tuinen van Vijfheerenlanden'**

Binnen de Vijfheerenlanden kiezen wij ervoor om onderdelen van het openbaar groen te beheren op beeldbeleving. Om inzichtelijk te maken of het groen voldoet aan de gewenste belevingskwaliteit stellen we een belevingsmonitor op. Deze zal in 2025 gereed zijn.

- **Wat vinden onze inwoners van de Tuinen van Vijfheerenlanden.**

Naast 'onze eigen' belevingsmonitor is het belangrijk om te weten hoe onze inwoners naar openbaar groen binnen hun gemeente kijken. Voldoet dit aan het beeld wat onze inwoners graag zien? Dit willen we gaan doen door bijvoorbeeld diverse onderdelen in het openbaar groen te voorzien van een QR code. Via dit hulpmiddel kan de beleving aangegeven worden. We brengen zowel de gemeenteraad als onze inwoners van de resultaten op de hoogte.

- **De openbare ruimte beoordelen volgens de 3 factoren.**

Bij alle aanpassingen in het openbaar groen monitoren wij de locatie en het groen vooraf aan de hand van de 3 factoren: functie, uitstraling en budget. Dit doen we om een kwalitatieve groene buitenruimte te realiseren en te behouden die in verhouding staat tot elkaar. Waarbij dit steeds meer integraal met andere beheerdisciplines zal worden opgepakt.

- **Hoofdgroenstructuur versterken**

Wij gaan onze hoofdgroenstructuren versterken door meer diversiteit en gelaagdheid in onze groenstructuur aan te brengen. De aanplant van verschillende soorten bomen van verschillende grootte, aangevuld met de het aanplant van opgaande struiken. Hiermee wordt diversiteit aangebracht in Hoofdgroenstructuren als de Bentz-Berg en de Schaikseweg waar nu alleen bomen van dezelfde soort en grootte staan. Begin 2024 gaan we aan de slag met het vervangen van bomen aan de Groene Kade.

- **Voor elk nieuw huis en voor elk pasgeboren kind binnen onze gemeente planten wij een boom.**

Zoals in het coalitieakkoord omschreven: Wij planten, voor elk kind dat wordt geboren en elk huis dat wordt gebouwd, een nieuwe boom.

Dit gaan wij realiseren door zowel solitaire bomen als bomen in bosjes en bosschages aan te planten.

- **Vergroenen van bedrijventerreinen**

Vanaf 2024 gaan wij aan de slag met het vergroenen van onze bedrijventerreinen. Dit doen we mede naar aanleiding van geluiden van bedrijven die een betere uitstraling van het bedrijventerrein willen. Daarnaast doen we dit om de biodiversiteit binnen onze gemeente te herstellen, de aanwezige hoofd-groenstructuren te versterken en de hittestress te verminderen. Zo willen wij in samenwerking met de bedrijven een prettige werkomgeving met een representatieve uitstraling realiseren.

- **Opstellen ecologisch beheer- en onderhoudsplan voor groene stapstenen**

Een groot aantal groene stapstenen vraagt om een specifiek beheer- en onderhoudsplan.

Denk hierbij aan de put van Helsdingen of de Meander in Hoef en Haag. Voor deze gebieden stellen wij een passend beheer- en onderhoudsplan op. Dit sluit aan bij de onderhoudsplannen die er al zijn van bijvoorbeeld: de natuurtuin in Meerkerk en het compensatiegebied Broekgraaf.

Aldus besloten door de raad van Vijfheerenlanden in zijn openbare vergadering van 12 december 2023

de raadsgriffier

K.I. (Krista) Goossens

de voorzitter

S. (Sjors) Fröhlich